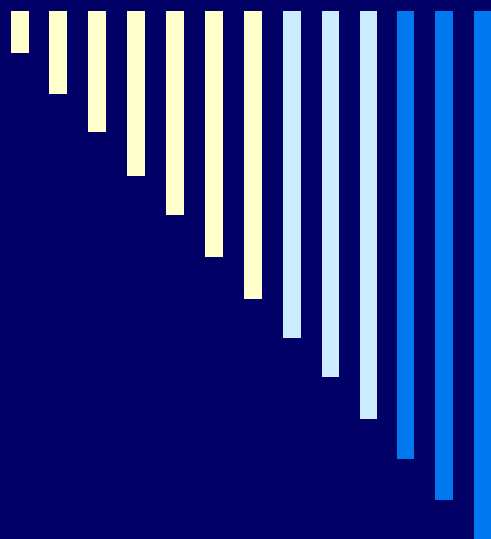
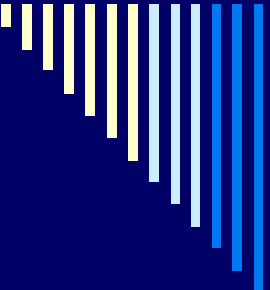

Международноправна уредба на Възстановителното правосъдие

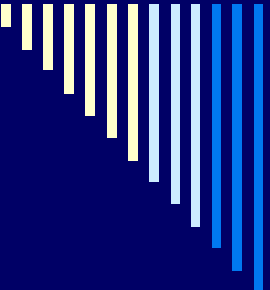
проф. д-р Добринка Чанкова

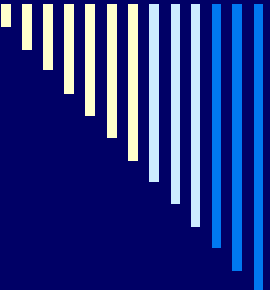
Основни източници на регулацията

- Инструменти на ООН
- Инструменти на Съвета на Европа
- Инструменти на Европейския съюз
- Други документи

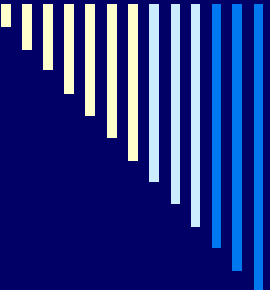
Инструменти на ООН

- Декларацията на ООН за основните принципи на правосъдието спрямо жертвите на престъпленията и злоупотреба с власт от 1985г.
- “....неформални механизми за решаване на спорове, вкл. медиация, арбитраж и обичайни практики следва да бъдат използвани където е уместно, за да улеснят помирението и обезщетяването на жертвите..”

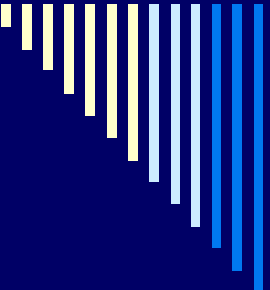
Инструменти на ООН

- Минимални стандарти на ООН за мерките без лишаване от свобода /Токийските правила/ 1990 г.
- Не посочват експлицитно медиацията и Възстановителното правосъдие /ВП/, но са в духа на ВП
- Фондирани са на основните принципи на ВП: насърчаване включване на обществото, окуражаване на извършителя да поеме отговорност и др.

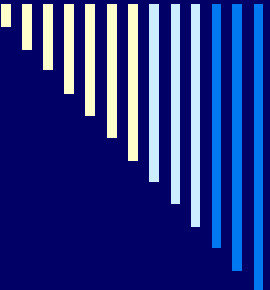
Инструменти на ООН

- Резолюция 1999/26 на Икономическия и социален съвет “Развитие и приложение на медиацията и мерките на възстановителното правосъдие в наказателно-правосъдната система” 1999г.
- Медиацията и ВП се разглеждат като релевантен отговор на младежката престъпност

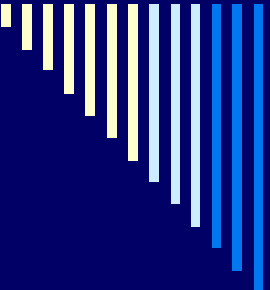
Инструменти на ООН

- Резолюция 2002/12 на Икономическия и социален съвет относно Основните принципи при използването на програми на възстановителното правосъдие в наказателно-правосъдната система, 2002г.
- Поставя фокуса върху основополагащите принципи, стандарти и гаранции при приложението на ВП и мерките, които следва да бъдат предприети за по-нататъшното му развитие

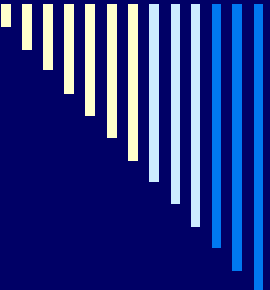
Инструменти на ООН

- ВП е значима тема в дневния ред на няколко конгреса на ООН по превенция на престъпността и преди всичко - Виена, 2000г. и Банкок, 2005г.
 - В Заключителните декларации акцентът е поставен най-вече върху приложението на ВП по отношение на престъпленията на непълнолетните и младите извършители
-

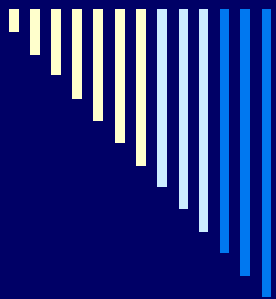
Инструменти на ООН

- Наръчник на ООН по Програмите на възстановителното правосъдие, 2006г.
- Преодолява стеснителното разбиране на приложното поле на ВП
- Насърчава най-широко прилагане на ВП

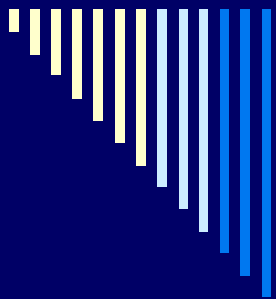
Инструменти на ООН

- Не задължават държавите-членки да предприемат конкретни действия, само ги насърчават
 - Трудно се постига съгласие между 193 държави, когато следва да се отчита многообразието на култури и различния правен и социален ред
 - Много остава да се прави в бъдеще време
-

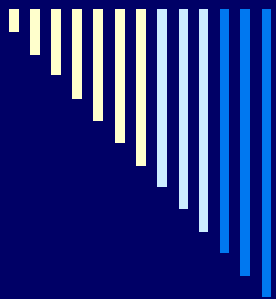
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R/85/11 за положението на жертвата в рамките на наказателното производство
- Препоръчва на правителствата да изследват предимствата на медиацията и помирението и да ги приложат в наказателния процес

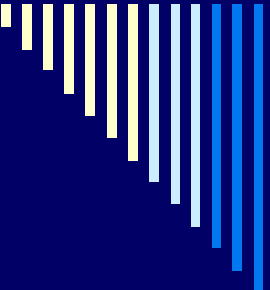
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R/87/21 за подпомагане на жертвите и превенция на виктимизацията
- Насърчава експериментирането на медиацията и оценката на нейните резултати с оглед защита интересите на жертвата /заменена с Препоръка /2006/ 8 за подпомагане на жертвите на престъпността/

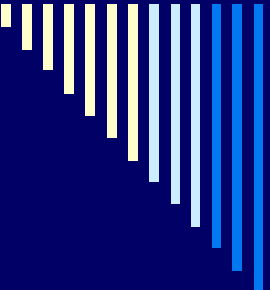
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R/87/20 за социалната реакция на правонарушенията на непълнолетни
- Насърчава алтернативните производства и медиацията на етапа на разследването
- Изисква в тези процедури съгласието на непълнолетните и техните родители да е налице
- Поставя акцент върху правата и интересите на непълнолетните правонарушители, но така също и на пострадалите

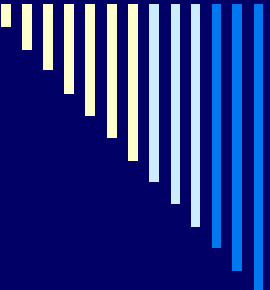
Инструменти на Съвета на Европа

- Дава приоритет на алтернативните мерки и най-вече на тези, свързани с поправянето на вредите
- Насърчава сравнителните изследвания в областта на противоправните деяния на непълнолетните, с акцент върху помирението между непълнолетните правонарушители и техните жертви

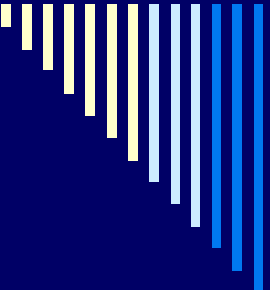
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R/88/6 относно социалната реакция на противоправните деяния на непълнолетните от семейства на мигранти
- Изисква от страните-членки да осигурят на тези млади хора възможността ефективно да се възползват от иновации като алтернативни процедури и медиация

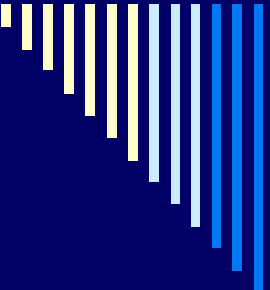
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R /95/ 12 за администриране на наказателното правосъдие
- Медиацията се разглежда като способ за решаване на проблемите на наказателно-правосъдната система /успоредно с декриминализирането и опростяването на наказателното производство/

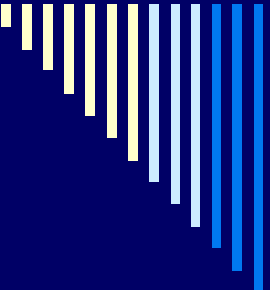
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R /96/ 8 за наказателната политика в Европа в период на промени
- По индиректен начин инкорпорира някои от основните идеи на ВП :
- -ограничаване на наказанията, свързани с лишаване от свобода
- -активно участие на обществеността
- -адекватно внимание на потребностите на жертвите

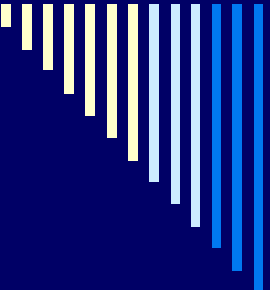
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R /99/19 за медиация по наказателни дела
- Дефинира медиацията като всеки процес, при който жертвата и извършителят могат, ако доброволно се съгласят, да участват активно в решаването на проблемите, произтичащи от престъплението с помощта на безпристрастно трето лице

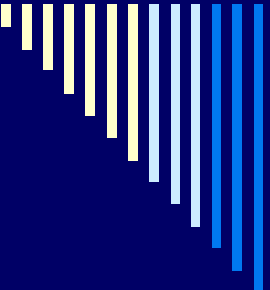
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръката е иновационен и обхвaten документ
 - Закрепва основните принципи на ВП
 - Определя необходимостта от далновидна наказателна политика и законодателна рамка
 - Изследва връзката на медиацията с наказателно-правосъдната система и основните правни гаранции
 - Поставя акцент върху качеството на практиката
 - 2007г.- Основни насоки за по-ефективно прилагане на препоръката за медиация по наказателни дела
-

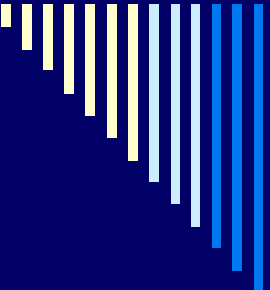
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R (92) 16 относно Европейските правила за обществените санкции и мерки и
 - Препоръка № R /2000/ 22 за разширяване приложението на Европейските правила за обществените санкции и мерки
 - Медиацията е посочена като пример за такава мярка
-

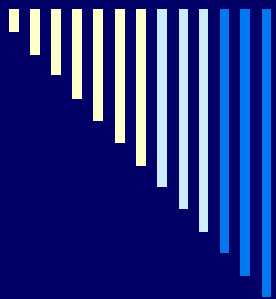
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R /2003/ 20 относно новите начини за противодействие на правонарушенията на непълнолетни и ролята на правосъдието по отношение на младежта
- Изисква от държавите-членки да разработят широк спектър от иновационни и по-ефективни обществени санкции и мерки в отговор на системните правонарушения на непълнолетни
- Където е възможно и уместно, насърчава се прилагането на медиация, възстановителни мерки и обезщетение

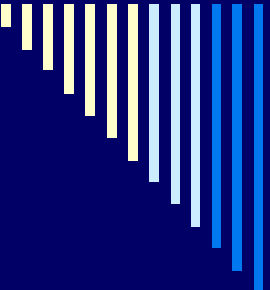
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R /2006/ 2 относно Европейските правила за затворите
- Отчита потенциала на възстановителните мерки и медиацията за решаване на конфликти в затворите между затворници и между затворници и персонал

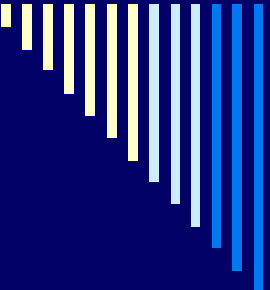
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка № R /2006/ 8 за подпомагане на жертвите на престъпления
- Отчита потенциалните предимства на медиацията по отношение на жертвите, но предупреждава за възможни рискове
- Изисква спазването на ясни стандарти за защита интересите на жертвите

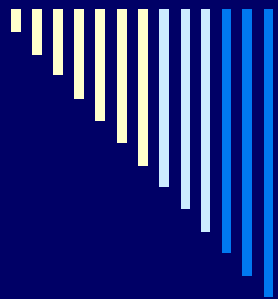
Инструменти на Съвета на Европа

- Препоръка CM / Rec (2010) 1 на Комитета на министрите на Съвета на Европа към страните членки относно правилата за пробация
- Стимулира осъществяването на възстановителни практики от пробационните агенции

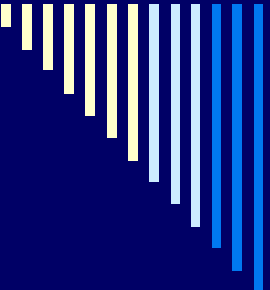
Инструменти на Съвета на Европа

- Интегриран проект “Отговори на насилието в ежедневиия живот в демократичното общество” /2002-2004/
- Приложението на медиацията е определено като приоритет
- Публикувана е книга - ръководство
- “Rebuilding community connections- mediation and restorative justice in Europe”, 2004

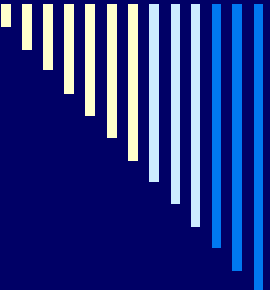
Инструменти на Съвета на Европа

- 26-та конференция на Европейските министри на правосъдието /Хелзинки, 2005/ приема резолюция “Социалната мисия на наказателно-правосъдната система: Възстановителното правосъдие”
- Министрите се споразумяват за сътрудничество и бъдещи активни действия за насърчаване на ВП

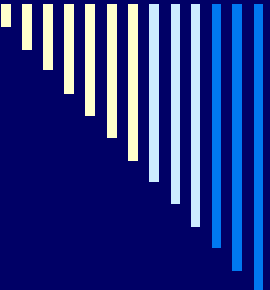
Инструменти на Съвета на Европа

- 27-та конференция на Европейските министри на правосъдието /Ереван, 2006/ приема резолюция, която също се позовава на медиацията и ВП
- Отчита се необходимостта от мониторинг на изпълнението на Препоръка № R /99/19

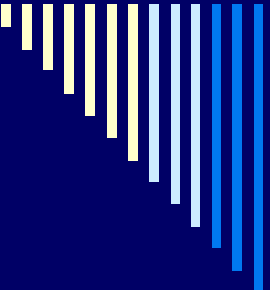
Съвет на Европа

- Редица други дейности в рамките на Съвета на Европа промотират медиацията и ВП
 - Медиацията е една от темите, дискутирани на различни форуми, организирани от Съвета на Европа
 - Съветът на Европа системно подпомага развитието на медиацията в редица страни
-

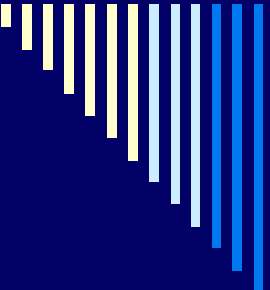
Съвет на Европа

- Дълготраен интерес към медиацията и мерките на възстановителното правосъдие
 - Балансиран подход- както от перспектива на жертвата, така и от перспектива на извършителя, а така също от общия интерес за добро правосъдие
 - Необвързващи актове
-

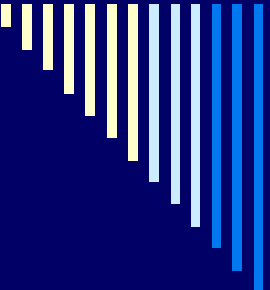
Инструменти на Европейския съюз

- През 1999 г. Европейската комисия формулира Съобщение за жертвите на престъпления в Европейския съюз
 - Медиацията между жертва и извършител може да бъде алтернативно решение на дългите и обезкуражителни наказателни процедури, а така също тя е в интерес на жертвите
 - Препоръчва научни изследвания, експерименти и оценка
-

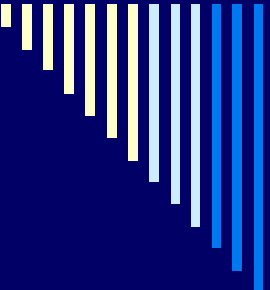
Инструменти на Европейския съюз

- През 1999 г. Европейският Съвет в Тампере приема План за действие /1999-2004/ за осъществяване на напредък в постигането на европейска зона за свобода, сигурност и правосъдие
 - Държавите-членки следва да приемат алтернативни, извънсъдебни процедури / по-скоро в други отрасли на правото/
-

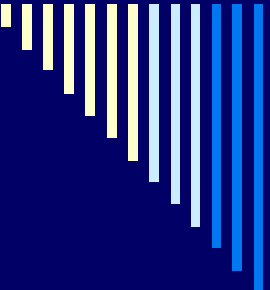
Инструменти на Европейския съюз

- **Рамково решение на Съвета на ЕС от 15 март 2001г. относно правното положение на жертвите в наказателното производство**
- **Чл. 1. Медиацията по наказателни дела представлява търсене, преди или по време на наказателното производство, на съгласувано разрешение между жертвата и извършителя на престъплението с посредничеството на компетентно лице.**

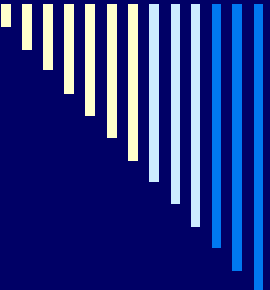
Инструменти на Европейския съюз

- Чл. 10. Всяка държава - членка се стреми да насърчава медиацията по наказателни дела относно престъпленията, които счита за подходящи за прилагане на такава мярка.
- Всяка държава-членка взема мерки постигнатото в резултат на медиацията по наказателни дела съгласие между жертви и извършители да бъде вземано предвид.

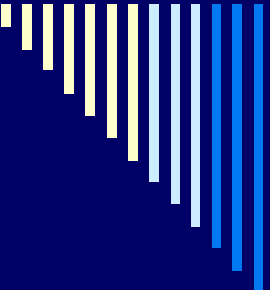
Инструменти на Европейския съюз

- Чл. 17. Всяка държава-членка въвежда в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, които са необходими за прилагането на настоящото рамково решение.
- Рамковото решение не бе изпълнено пълноценно и впоследствие отменено

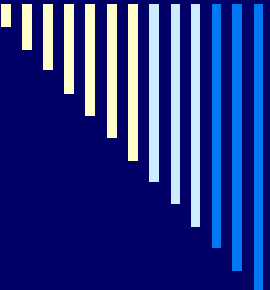
Инструменти на Европейския съюз

- Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 Октомври 2012 за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления
- Насърчава приложението на възстановителното правосъдие, като поставя специален акцент на гаранциите за предпазване на жертвите от вторично и повторно виктимизиране
- Държавите членки следва да се съобразят с директивата до **16 ноември 2015 г. !!!!!**

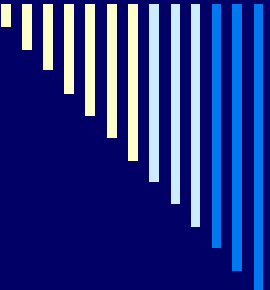
Европейски съюз

- Зелена книга за сближаване, взаимно признаване и прилагане на наказанията в ЕС, 2004
 - ВП се разглежда в контекста на алтернативните санкции
 - Акцент върху категориите престъпления, процедурата по медиация, статута на медиатора и обучението
-

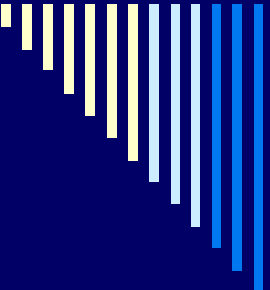
Европейски съюз

- Становище на Европейския икономически и социален комитет за превенцията на правонарушенията на непълнолетни, 2006
- ВП се разглежда като идеален модел на правосъдието по отношение на непълнолетни

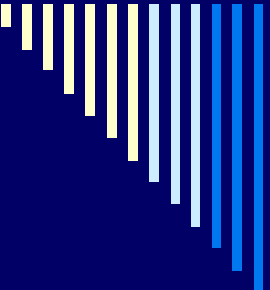
Европейски съюз

- Финансира проекти по ВП
- Отделя приоритетно внимание на жертвата
- Акцентираща на развитието на ВП на национално ниво и насърчава обмена на информация и сътрудничеството между държавите

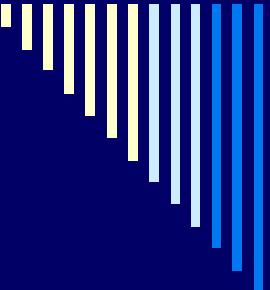
Други документи

- Декларация от Льовен за целесъобразността на насърчаването на възстановителния подход при престъпленията на непълнолетни, 1997
 - Приета от Първата международна конференция “Възстановително правосъдие за непълнолетни: възможности, рискове и проблеми за научни изследвания”
-

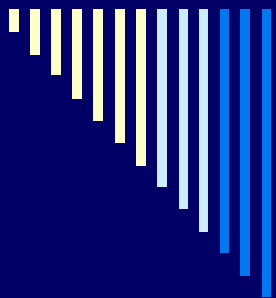
Други документи

- Становище за положението на жертвата в процеса на медиация, 2003 -Европейски форум за подпомагане на жертвите
 - Становище за принципите на възстановителното правосъдие, 2004 Restorative Justice Consortium, UK
 - И много други !!!
-

Вместо заключение

- Възстановителното правосъдие и в частност медиацията между пострадал и извършител на престъпление е приоритетна тема днес
 - Тя ангажира както вниманието на международните, така и на националните институции, на учените и неправителствените организации
 - От нас зависи дали ще сме част от пейзажа, или участници в процеса
-

□ Благодаря за вниманието !!!